

Poziție privind propunerea legislativă de modificare a OUG nr. 57/2007 referitoare la instituirea planurilor de urgență fitosanitară în ariile naturale protejate

Propunerea legislativă aflată în dezbateri, care introduce posibilitatea intervențiilor fitosanitare rapide în ariile naturale protejate prin planuri naționale și locale de urgență, pornește de la o premisă aparent legitimă: aceea că o acțiune promptă ar putea limita extinderea focarelor de dăunători forestieri, în special de *Ipidae*. Totuși, o analiză atentă a experiențelor europene și a cunoștințelor științifice actuale¹² privind dinamica acestor populații arată că intervenția în faza de expansiune a atacului este, de fapt, o măsură contraproductivă, cu efecte ecologice și economice negative pe termen lung.

Intervențiile pot fi justificate economic în pădurile de producție, dar în cazul zonelor de protecție strictă și integrală a ariilor protejate, orice intervenție în procesele naturale legate de regenerarea pădurilor duce la dezechilibre majore ce vor risca să ducă la măsuri de management active pe termen lung, anulând total rolul important al proceselor naturale. Din perspectiva obiectivelor de conservare a biodiversității în zonele de protecție strictă și integrală nu putem vorbi despre *dăunători* și nici despre *focare*. Ca urmare, simplificarea procedurilor impuse de legislația actuală în vederea urgentării intervențiilor în vederea limitării extinderii "focarelor de dăunători forestieri" nu fac altceva decât să deschidă posibilitatea exploatărilor forestiere în aceste zone, anulând orice posibilitate de a observa modul în care natura lucrează în asemenea situații, observații care sunt de importanță critică în contextul schimbărilor climatice. Dar și dacă s-ar accepta în arii protejate în zonele mai sus menționate intervenții active pentru prevenirea și limitarea extinderii insectelor care se înmulțesc în masă în anumite condiții (de exemplu după doborâturi de vânt sau zăpadă sau reducerea vitalității arboretului din cauza climei), aceste intervenții ar trebui să se facă în faza incipientă a "atacului", nicidecum în plină desfășurare a acestuia. Din punct de vedere biologic, atacurile de dăunători urmează o dinamică predictibilă: o fază incipientă, în care măsurile de prevenție și monitorizare pot fi eficiente, urmată de o fază de explozie, când populațiile se extind exponențial, și în final o fază de plafonare și declin natural, determinată de epuizarea resursei trofice și de factorii de autoreglare ai ecosistemului. În acest context, momentul intervenției este esențial. Fie se acționează foarte devreme, în stadiul de prevenție, fie se lasă natura să parcurgă ciclul complet, iar intervențiile se orientează ulterior spre refacere și renaturare. A încerca însă să „oprești” atacul în plină desfășurare este echivalent cu a încerca să stingi focul din spatele

¹<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959378011000811>

²https://www.nationalpark-bayerischer-wald.bayern.de/english/service/downloads/doc/brochure/research_in_the_nationalpark.pdf

flăcărilor: resursele sunt irosite, iar efectul real este, adesea, extinderea și agravarea fenomenului.

Această concluzie nu este teoretică, ci se bazează pe numeroase studii și experiențe documentate. Cazul clasic îl reprezintă cel al parcurilor naționale Bayerischer Wald (Germania) și [Șumava \(Cehia\)](#), afectate de atacuri masive de Ips typographus. În Germania, peste 4.000 de hectare de păduri afectate au fost lăsate neatinse, iar regenerarea naturală a fost spectaculoasă, formând păduri tinere, diverse și rezistente. În schimb, în Cehia, intervențiile silvice masive efectuate sub pretextul „salvării pădurii” au dus la extinderea focarelor, la fragmentarea habitatelor și la întârzierea refacerii ecosistemului. Astăzi, parcul german este considerat un exemplu de succes al renaturării naturale, în timp ce cel ceh reprezintă un caz de degradare accelerată prin exploatare.

Din acest motiv, instituțiile europene specializate în politici forestiere – inclusiv FOREST EUROPE, a se vedea [Managing bark beetle outbreaks in the 21st century \(Hlásny et al., 2023\)](#) – recomandă explicit abandonarea abordărilor reactive și trecerea la o strategie bazată pe prevenție, reziliență și învățare adaptativă. Salvarea și tăierile sanitare nu mai sunt considerate instrumente eficiente de control al dăunătorilor, ci doar elemente marginale într-un plan mai amplu de gestionare a riscurilor. În pădurile cu valoare ridicată de conservare, cum sunt parcurile naționale și naturale, accentul trebuie pus pe menținerea proceselor naturale, pe observarea dinamicii ecosistemelor și pe facilitarea regenerării naturale după faza de declin a focarelor.

Specialiștii din țara noastră arată că:

Afirmația că suntem în **”Situatie de urgență fitosanitară”** este nefundamentată. **”Apariția de focare cu potențial de extindere rapidă este o realitate în ecosistemele forestiere, dar acest lucru este determinat atât de condițiile naturale, cât și de felul în care au fost sau sunt gestionate pădurile. În pădurile naturale, majoritatea așa-zişilor dăunători forestieri sunt specii lipsite de importanță în ce privește impactul asupra fitocenozelor, dar ajung să capete importanță pe măsură ce își sporesc efectivele în păduri afectate de activitățile omului. Alterarea compoziției și simplificarea pădurii în scopul creșterii productivității acesteia și a obținerii de lemn cu anumite însușiri duce la favorizarea unor specii de insecte sau alte organisme care devin dăunătoare (din perspectiva omului care nu acceptă să-i fie afectate interesele). Din această perspectivă, pădurile României în ansamblul lor sunt într-o permanentă stare de urgență fitosanitară, mai ales după 1990, când se acordă tot mai puțină importanță gospodăririi corespunzătoare a lor și se neglijează lucrările de protecția pădurilor!** Este total illogic să începem cu recunoașterea acestei stări de urgență tocmai în cazul pădurilor care sunt cel mai bine conservate și să vrem să le destrucurăm și pe acelea, în loc să ne uităm la pădurile gospodărite în scopuri economice, care suferă enorm ca urmare a gestionării necorespunzătoare.” (dr.ing. Olenici Nicolae)

În cazul pădurilor virgine și cvasi-virgine, se impune menținerea integrală a proceselor naturale, fără intervenții silvice, chiar și în cazul așa-ziselor ”atacuri de insecte”, în acord cu standardele de conservare internaționale.

Propunerea legislativă aflată în discuție ignoră însă această logică ecologică și riscă să reactiveze o abordare depășită, centrată pe exploatare în plină fază de criză. Prin mecanismele introduse – în special definirea vagă a „urgenței fitosanitare” și instituirea „aprobării tacite” în lipsa unui răspuns administrativ în cinci zile – se creează posibilitatea intervențiilor rapide, dar slab fundamentate, chiar în zone de protecție strictă sau integrală. Orice decizie privind intervenția în aceste zone trebuie să se bazeze pe expertiză științifică independentă (avizul Consiliului Științific unde este aplicabil) și pe evaluări de impact ecologic, nu pe presiuni administrative sau economice. În lipsa acestui filtru științific riguros, conceptul de „urgență fitosanitară” devine un instrument arbitrar, care poate fi folosit pentru a justifica exploatarea pădurilor sub pretextul conservării.

Este esențial de subliniat că zonele de protecție strictă reprezintă doar 2,5% din suprafața acoperită cu păduri în România, dar concentrează cele mai valoroase ecosisteme din punct de vedere al biodiversității. Extinderea presiunii de intervenție și asupra celor câteva insule de natură nealterată ar însemna nu numai pierderea ireversibilă a unui patrimoniu unic, dar și a unor ”laboratoare vii”, care dau informații de neprețuit cercetătorilor, silvicultorilor și celor care lucrează în domeniul conservării naturii.

În același timp însă, în pădurile aflate în regim de gospodărire activă, este esențială continuarea practicilor silvice durabile, bazate pe cicluri lungi de producție, promovarea regenerării naturale și menținerea echilibrului structural al arboretelor. Intervențiile preventive, realizate în stadiul de „atac în verde”, pot fi eficiente în limitarea pierderilor economice, cu condiția respectării principiilor de sustenabilitate și a regimului legal aplicabil.

Experiențele din Europa Centrală și de Est arată că exploatarea forestieră în plină fază de infestare nu doar că nu reduce focarele, ci le poate amplifica. Tăierile, transportul materialului infestat și lucrările mecanizate creează condiții de stres suplimentar asupra arboretelor și pot contribui la răspândirea insectelor pe arii mai extinse. În același timp, perturbarea solului, pierderea lemnului mort și fragmentarea habitatelor afectează profund fauna dependentă de lemn în descompunere, reducând biodiversitatea și încetinind regenerarea naturală. Cu alte cuvinte, intervențiile fitosanitare masive în zonele strict protejate compromit tocmai valorile pentru care aceste zone au fost înființate.

De aceea, soluția nu este accelerarea exploatării, ci regândirea modului în care ne raportăm la aceste fenomene naturale. Înmulțirea insectelor în anumite zone trebuie privite nu ca o „criză”, ci și ca o oportunitate de transformare ecologică. Pădurile afectate pot fi laboratoare naturale pentru înțelegerea adaptării ecosistemelor la schimbările climatice și pentru promovarea unor modele de pădure mai diverse și mai rezistente. În loc să grăbim intervențiile cu drujba, ar trebui să investim în prevenție: monitorizare timpurie bazată pe teledetecție, creșterea diversității speciilor, reducerea vulnerabilității arborilor prin management silvic adaptat, dar și educație publică privind rolul proceselor naturale în ciclul vieții pădurii.

În concluzie, considerăm că propunerea legislativă de modificare a OUG nr. 57/2007, în forma actuală, contravine obiectivelor de conservare stabilite prin legislația națională și nu răspunde realităților ecologice și riscurilor pe termen lung ale pădurilor României. Prin introducerea unui cadru permisiv pentru intervenții silvice în plină fază de ”atac”, se creează premisele degradării ireversibile a ariilor naturale protejate și se subminează principiul fundamental al conservării integrale. România are nevoie de o politică forestieră modernă, bazată pe știință, prevenție și reziliență, care include și principiile și abordările specifice conservării biodiversității, nu de o legislație care reactivează reflexe de exploatare sub pretextul urgenței.

Deși inițiatorii propunerii legislative susțin că propunerea răspunde cerinței art. 6 din Directiva 92/43/CEE (Directiva Habitare), de a se lua măsuri pentru prevenirea degradării habitatelor din siturile Natura 2000, interpretarea aceasta nu ține cont de faptul că refacerea habitatelor prin procese naturale este acceptată de Comisia Europeană. A se vedea în acest sens *Ghidul privind sălbăticia în situri Natura 2000* și situațiile în care Curtea Europeană de Justiție a dispus oprirea exploatărilor forestiere în zone de protecție strictă a unor arii protejate din Europa (a se vedea cazul Parcului Național Tatra din Slovacia sau a pădurii virgine Bielowieza din Polonia).

Propunerea legislativă contravine și direcției asumate de Uniunea Europeană prin *Strategia pentru Biodiversitate 2030* și prin *Regulamentul privind restaurarea naturii*, care prevăd creșterea suprafețelor destinate proceselor naturale și reducerea intervențiilor umane în zonele de mare valoare ecologică. De asemenea, adoptarea acestei propuneri ar pune țara noastră în imposibilitatea de a respecta prevederile *Ghidului CE privind definirea, cartarea, monitorizarea și stricta protecție a pădurilor virgine și seculare*.

România ar trebui să-și alinieze politicile forestiere la aceste obiective, nu să le inverseze sensul.

Adoptarea unei astfel de propuneri ar reprezenta un pas înapoi, contrar tendințelor europene de renaturare și adaptare la schimbările climatice. În locul intervenției reactive, soluția reală este o strategie de gestionare anticipativă a riscurilor, în care natura este partener, nu adversar. Doar așa vom putea asigura un viitor durabil pentru pădurile României și pentru comunitățile care depind de ele.